

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **I. L.**, nar. zast. Mgr. Helenou Kohoutovou, advokátkou, se sídlem Za Poříčskou branou 12, Praha 8, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, poštovní schránka 21/OAM, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2004, č. j. 46 Az 433/2003 – 66,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2004, č. j. 46 Az 433/2003 - 66 **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím žalovaného ze dne 30. 1. 2003, č. j. OAM-6374/VL-07-P11-2001 nebyl žalobci udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákona o azylu), a současně bylo rozhodnuto o tom, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. V odůvodnění napadeného rozhodnutí správní orgán uvedl, že v průběhu správního řízení bylo objasněno, že důvodem žádosti o udělení azylu byl nesouhlas s politickou situací v Bělorusku a potíže, které žadateli v této souvislosti plynuly, neuspokojivá ekologická situace způsobená havárií Černobylské elektrárny, problémy dětí a manželky. Uvedl dále, že nesouhlas s politickou situací nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu. Problémy žadatele nedosahovaly takového charakteru, stupně a intenzity a opakovanosti, aby je za pronásledování ve smyslu zákona o azylu bylo možno považovat. Navíc nebyla prokázána žádná souvislost se zastáváním politických práv a svobod nebo pro zastávání politických názorů. Problémy manželky zhodnotil správní orgán samostatným rozhodnutím. Podle názoru žalovaného bylo z výpovědí žadatele spíše zřejmé, že se jednalo o osobní rozmíšky a rozpory, které nelze přičítat státním orgánům v jeho vlasti.

Rovněž obě setkání s policisty byla vedena na bázi soukromých rozhovorů. Současně nebylo možno prokázat, že by tato setkání byla způsobena jakýmkoliv vyjadřováním politických názorů nebo zastáváním politických názorů, neboť správní orgán neshledal, že by jmenovaný politické názory někde veřejně zastával a vyjadřoval. Rovněž potíže dětí zhodnotil správní orgán samostatnými rozhodnutími. K problematické ekologické situaci způsobené havárií Černobylské elektrárny správní orgán konstatoval, že ani tuto nelze za pronásledování ve smyslu zákona o azylu považovat, neboť tato dopadá na značnou část obyvatelstva bez rozdílu. Správní orgán neshledal podmínky ani pro udělení azylu podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu. Ve vztahu k výroku podle § 14 zákona o azylu uvedl, že v případě žadatele po posouzení jeho osobní situace a poměrů v zemi jeho státní příslušnosti humanitární azyl ve smyslu § 14 výše uvedeného zákona neuděluje. Při úvaze o existenci překážek vycestování poukázal konkrétně na informaci MZV ČR č. j. 114662/2000-LP, podle které nelze v případě návratu neúspěšného emigranta obecně očekávat postih. Tato zpráva podle názoru správního orgánu zcela vylučovala jakýkoliv postih neúspěšného žadatele ze strany státních orgánů. Existenci překážek vycestování žalovaný v případě žalobce neshledal.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu s tím, že ji odůvodní dodatečně. V dodatečném odůvodnění žaloby jako žalobní body uvedl porušení ustanovení § 3 odst. 3, § 32 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb. o správním řízení. Vytýkal žalovanému dále, že porušil ustanovení § 12a § 91 zákona o azylu. Jako důkaz ke svému tvrzení poukazoval na zprávy o situaci v zemi původu, které jsou součástí spisového materiálu. Žalobce dále svou žalobu doplnil podáním označeným „konkretizace žaloby proti rozhodnutí správního orgánu“, v němž uvedl, že porušení ustanovení § 32 odst. 1 o správním řízení spatřoval v tom, že žalovaný při posuzování překážek vycestování vycházel z informací, které se týkají situace v Bělorusku v roce 2001, kdy z vlasti odešel a nikoliv z informací o situaci v Bělorusku v době rozhodování správního orgánu. Pochybení proto spatřoval v tom, že skutečný stav věci žalovaný nezjistil z aktuálních zdrojů. Navíc informaci Ministerstva zahraničních věcí České republiky, č. j. 114662/2000-LP, nelze podle žalobce považovat za podklad pro rozhodnutí, neboť z jejího obsahu je zřejmé, že zastupitelský úřad nemá potvrzené informace k dispozici, jde spíše o odhad než zjištění skutečného stavu. Žalobce pak dále ve svém podání obsáhle zdůvodňoval svoje závěry, které ho vedly k názoru, že splňoval podmínky pro udělení azylu podle § 12 a dále podmínky pro vyslovení překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Navrhoval, aby napadené rozhodnutí správního orgánu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto orgánu k dalšímu řízení.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 6. 2004, č. j. 46 Az 433/2003 – 66 po provedeném jednání žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ve svém rozhodnutí vycházel z obsahu správního spisu. V rozsudku prakticky přejal všechny právní závěry uvedené v napadeném rozhodnutí správního orgánu. Ve vztahu k výroku podle § 91 zákona o azylu uvedl, že se zřetelem k informaci MZV ČR ze dne 18. 5. 2004, č. j. 118198/2004-LP-Bělorusko, nelze učinit závěr, že by žalobce náležel k osobám ohroženým skutečnostmi zakládajícími překážky vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu. Žalobu neshledal důvodnou, a proto ji podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen stěžovatel), a to z důvodů uvedených v ustanovení § 103 dost. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s. Stěžovatel konkrétně namítal, že vzhledem k povaze věci nebylo možno o dané žalobě rozhodnout na základě učiněných důkazů. Soud měl proto postupovat podle § 76 s. ř. s. Namítal, že doložil celou řadu důkazů s tím, že jimi prokazovanou skutečnost, že sloužil u policie,

považoval za velmi závažnou ve vztahu k posouzení pojmu odůvodněného strachu z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu. Daná skutečnost byla pro stěžovatele relevantní i z hlediska existence překážek vycestování. Uváděl, že své názory prezentoval (rozhovor s nadřízeným manželky, policista v civilu, apod.). Tyto skutečnosti však soudem nebyly brány v úvahu. V tomto smyslu byl při druhém jednání požadován důkaz vyjádřením organizace Člověk v tísni, která je známá jako zdroj nezávislých informací, avšak na druhém jednání soudu předložil správní orgán tolito obecné vyjádření Ministerstva zahraničních věcí ČR. Toto vyjádření bylo velmi obecné a nevztahovalo se ke konkrétnímu případu stěžovatele. Námitka právní zástupkyně stěžovatele, že trvá na zajištění konkrétní informace o Bělorusku od organizace Člověk v tísni, kterou správní orgán přislíbil doložit, nebyla vzata v potaz. Podle názoru stěžovatele ve věci chyběly důkazy, které by svědčily o tom, že v případě návratu mu nehrozí postih, tedy otázka existence překážek vycestování. Doložené informace, avšak nikoliv veškeré, které byly potřebné, jsou informacemi spornými, a i v těchto informacích je uváděno, že jednoznačnou odpověď na takovouto situaci zjistit nelze. Stěžovatel dále obsáhle namítal nesprávnost rozhodnutí správního orgánu ve vztahu k rozhodnutí o možnosti udělení azylu podle § 14 zákona o azylu, kdy podle jeho názoru nebyly dostatečně zajištěny důkazy, které by prokázaly, že neexistuje možnost udělení tohoto typu azylu zvažovat, a to zejména s ohledem na to, že jeho bydliště se nachází na území zamořeném radiací. Tento důvod správní orgán neshledal, avšak nepodložil své tvrzení žádnými důkazy. Výrok soudu ve vztahu k tomuto výroku rozhodnutí byl v rozporu s ustanovením § 78 odst. 1 s. ř. s., když správní orgán překročil meze správního uvážení. V této souvislosti poukázal a částečně citoval z rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice, ve věci 52 Az 46/2003. Uvedl dále, že v rozhodnutí správního orgánu je posouzení žádosti o azyl z důvodu uvedených v ustanovení § 14 zákona o azylu, věnován pouze jeden stručný, obvykle užívaný odstavec. Poukázal dále na rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 22. 5. 2003, č. j. 47 Az 114/2003 – 42. Dovozoval, že správní orgán se žádostí v kontextu ustanovení § 14 zákona o azylu vůbec nezabýval. Toto pochybení však nebylo soudem vytknuto, ač podle ustanovení § 76 s. ř. s. vytknuto být mělo. Dodal, že z toho, že špatná ekologická situace dopadá na značnou část obyvatelstva Běloruska bez rozdílu, nelze dovodit, že v daném konkrétním případě by neměl být azyl z humanitárních důvodů zvažován. Závěry, které správní orgán v tomto ohledu přijal, nemají v obsahu spisového materiálu oporu [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.] a soud měl postupovat podle § 78 odst. 1 s. ř. s. a rozhodnutí pro vady řízení zrušit.

Ve vztahu k důvodu uvedenému v ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. namítal stěžovatel nedostatečnost podkladů pro rozhodnutí o udělení či neudělení azylu, nedostatek podkladů pro správní uvážení ve věci azylu z humanitárních důvodů a nedostatečnost podkladů pro rozhodnutí ve věci existence překážek vycestování. Zdůrazňoval, že k vyvrácení stěžovatelem uváděných informací nedisponoval správní orgán dostatečným množstvím důkazů, nezhodnotil žadatelem poskytnuté důkazy a nevyhledal důkazy k jejich vyvrácení. Důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. spatřoval v tom, že soud měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit. Pokud tak neučinil, jde o podstatnou vadu řízení, v jejímž důsledku je samo rozhodnutí v rozporu se zákonem. Navrhoval, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Podáním ze dne 1. 9. 2004 požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v rozsahu uvedeném v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, měl napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Ze správního spisu bylo zjištěno, že stěžovatel podal dne 3. 7. 2001 žádost o udělení azylu, v níž uvedl, že svoji vlast opustil v dubnu 2001, protože se tam nedá žít. Je běloruské národnosti, katolického vyznání, není a nebyl členem žádné politické strany. O azyl žádal proto, že nesouhlasil s politickou situací v zemi. Ve vlastnoručně psaném prohlášení uvedl, že je ohrožen život a zdraví v souvislosti s politickou situací a potvrdil nesouhlas s politickou situací. Pohovor ze dne 22. 10. 2001 byl veden na žádost jmenovaného v jazyce ruském. V průběhu pohovoru uvedl, že do České republiky přicestoval poprvé na podzim 1999 a byl zde dva měsíce. Poté se vrátil do vlasti a přijel znovu v květnu 2000. V únoru 2001 se vrátil do Běloruska a koncem března přicestoval do České republiky spolu s celou rodinou. Potvrdil, že přicestoval v březnu, ne v dubnu, jak je uvedeno v žádosti o udělení azylu. Sdělil, že pociťoval nátlak vůči sobě i vůči celé své rodině, v souvislosti s politickým přesvědčením. Popisoval život v Bělorusku, kde podle jeho názoru nelze vyjadřovat vlastní názory, neboť jinak se člověk vystavuje pronásledování. Pravdivé informace lze získat pouze ze zahraničních zdrojů. Sdělil, že v lednu nebo únoru mu telefonovala manželka, že jim hrozí přímé nebezpečí a mají problémy. Nechtěla však situaci blíže konkretizovat, protože telefon byl odposloucháván. Dokonce některé dopisy, které si vzájemně posílali, nebyly doručeny. Žadatel proto odjel domů. Manželka mu popsala své potíže na pracovišti a stěžovatel se rozhodl, že půjde za jejím nadřízeným. K tomu, aby za nadřízeným šel, ho přiměl ještě jeden podnět. V obchodě potkal svého známého policistu, který mu poručil, aby šli na stanici. Tam jmenovanému sdělil, že ví, že byl v zahraničí, a ptal se ho, co v České republice celou dobu dělal. Stěžovatel mu nic konkrétního nesdělil, protože měl dojem, že policista si myslí, že se zabýval špionáží. Policista mu závěrem sdělil, že tento rozhovor nebyl poslední. Stěžovatel se proto rozhodl jít za nadřízeným manželky. Uvedl mu jako příklad Českou republiku, kde je možno vyjadřovat své názory. Nadřízený mu poradil, aby odjel do České republiky, nazval jej kapitalistou. Vyhrožoval, že vše oznámí státním orgánům a že stěžovatel bude uvězněn. Asi za dva dny přistoupil ke stěžovateli muž v civilním obleku a představil se jako policista. V rozhovoru mezi čtyřma očima stěžovatele varoval, že pokud bude dále hovořit proti politickému systému a proti Lukashenkovi, bude uvězněn. Vyhrožoval mu, že jako bývalý pracovník policie by mohl skončit ve vězení pro nejtěžší zločince, kde by nepřežil. Stěžovatel tedy vyřídil víza celé rodině a odjeli do České republiky. Stěžovatel dále podrobně popisoval, v čem nesouhlasí s politickou situací v jeho vlasti. Dále uvedl, že z kriminální policie odešel v roce 1985 nebo 1986 na vlastní žádost ze zdravotních důvodů. Potom pracoval jako učitel sportu ve škole a poté soukromě podnikal a potom opět pracoval jako učitel. V roce 1999 odjel za prací do ČR, protože nikdy předtím v zahraničí nebyl. Chtěl zde pracovat jako sportovní trenér, ale nebyl přijat, protože neuměl česky. Rozhodl se tedy pracovat v lesích, aby se naučil jazyk a mohl se ucházet o místo podle své odbornosti. Stěžovatel dále uvedl, že ví o tom, že existují zákony

umožňující odposlech telefonu. Zahraniční hovory se objednávají přes ústřednu a jsou tedy odposlouchávány. Manželka sama si na postup svého nadřízeného nestěžovala. Stěžovatel si také nikdy nestěžoval, protože je to bezúčelné. Dále potvrdil špatnou ekologickou situaci v místě jejich bydliště. Úřady ani netají zvýšenou radiaci, pouze neuvádějí přesné údaje. K odjezdu z vlasti stěžovatel dále uvedl, že mu cestu zajistili až v druhé cestovní kanceláři. V první mu řekli, že nechtějí riskovat, že by se mohli dostat do potíží, pokud by se jmenovaný s rodinou nevrátil. Jiné potíže s policií ani státními orgány neměl, trestně stíhán nebyl. Svou vlast se rozhodl opustit, protože pociťoval konkrétní nebezpečí. Dcera stěžovatele měla potíže, protože odmítla vstoupit do pionýrské organizace. Učitelé se k ní nechovali dobře. Navíc je rodina katolického vyznání a spolužáci se dětem smáli. Ani tyto potíže nijak neřešil. V případě návratu do vlasti se obává uvěznění za to, že požádal o udělení azylu.

Nejvyšší správní soud v posuzované věci především uvádí, že je nespornou povinností žalovaného získat maximum možných informací, které se vztahují ke stěžovatelově situaci, a na základě shromážděných podkladů rozhodnout, zda účastníku řízení bude azyl udělen či nikoliv a zda se na něho vztahuje překážka vycestování. Při posuzování individuálních případů je přitom třeba vycházet z toho, jaká je v zemi původu úroveň ochrany lidských práv. Je-li zřejmé, že daný stát má funkční mechanismus ochrany lidských práv, tak na žadatele přechází důkazní břemeno při prokazování toho, zda byl pronásledován z důvodů uvedených v ustanovení § 12 zákona o azylu, případně že se na něj vztahují překážky vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Obdobně zdejší soud judikoval i ve svém rozsudku ze dne 24. 2. 2004, č. j. 6 Azs 50/2003 – 89, když konstatoval, že „v řízení o udělení azylu musí správní orgán často rozhodovat v důkazní nouzi“. Za této situace je nutné zohlednit charakter země původu žadatele o azyl, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodu pro udělení azylu. Je-li např. o zemi původu žadatele známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k nezákonným popravám, mizením osob, častému používání mučení atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze, a to ve prospěch žadatele o azyl. Naopak, je-li země původu žadatele o azyl právním státem s demokratickým režimem, je na žadateli o azyl, aby věrohodně doložil, že je skutečně pronásledován.

Vzhledem k tomu, že v posuzovaném případě ze zpráv o dodržování lidských práv v Bělorusku za rok 2001 a 2002 obsažených ve správním spise je zřejmé, že dodržování lidských práv ze strany státu nadále vykazovalo značné nedostatky a ještě se v několika oblastech zhoršilo, nelze dovodit, že Bělorusko mělo (a má) natolik funkční mechanismus ochrany lidských práv, že by stěžovatel musel minimálně prokazovat své tvrzení o existenci překážkách vycestování.

Podle zprávy a dodržování lidských práv za rok 2002 v Bělorusku vydané Úřadem pro demokracii, lidská práva a práci MZ USA ze dne 31. 3. 2003, dodržování lidských práv ze strany režimu nadále vykazovalo značné nedostatky, a ještě se v několika ohledech zhoršilo. Státním orgánům se nadále dařilo odpírat občanům právo na změnu vlády. Bylo zaznamenáno nejméně jedno podezřelé úmrtí politického aktivisty. Státní úřady se příliš nesnažily objasnit zmizení známých členů opozice, ke kterým došlo v dřívějších letech a během roku bagatelizovaly důvěryhodné zprávy o tom, že do těchto případů jsou zapleteni představitelé režimu. Příslušníci policie se nadále dopouštěli fyzického násilí a mísy i mučení ve věznicích na zadržovaných osobách. Rovněž byly hlášeny vážné případy šikany v armádě. Problémy přeplných věznic přetrvávaly. Docházelo k nezákonnému zatýkání a zadržování

občanů bezpečnostními složkami a rapidně se zvýšil počet zjevně politicky motivovaných zatčení. Celá řada těchto osob však byla záhy propuštěna. Státní bezpečnost nadále porušovala právo na soukromí a svobodu pohybu, a to tím, že bedlivě sledovala činnost opozičních politiků, organizací zaměřujících se na ochranu lidských práv a skupin obyvatel. Režim nadále potlačoval svobodu projevu a tisku a nerespektoval svobodu shromažďování a spolčování. Režim prosadil několik nových dekretů, které ještě více omezily i tyto svobody. Zahájil ofenzivu proti nezávislým médiím. V jejím důsledku bylo zastaveno vydávání několika novin a též došlo k uvěznění novinářů na základě obvinění z urážky na cti. Opoziční politická hnutí a politické strany čelily zpřísněným soudním i mimosoudním opatřením včetně fyzického napadání svých představitelů. Členové bezpečnostních složek státu bedlivě sledovali činnost organizací na ochranu lidských práv a v této činnosti jim bránili. Úřady nepřestávaly závažně omezovat práva pracujících na sdružování, organizaci a kolektivní vyjednávání. Nadále docházelo k obchodování se ženami a dětmi. Soudnictví není nezávislé.

V posuzované věci je třeba připustit, že stěžovatel sice uváděl od počátku řízení o azylu „politické důvody“, avšak formuloval je pouze v obecné rovině s tím, že se pak dále dovolával toho, že skutečnost, že sloužil u policie mohla způsobovat to, že je pro režim potenciálně více nebezpečný než řadový občan. Nejvyšší správní soud však v této souvislosti poukazuje na názor vyslovený v rozsudku Vrchního soudu v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 6 A 510/93, podle něhož, tvrdí-li žadatel, že emigroval pro odůvodněný strach z pronásledování pro své politické přesvědčení, je přinejmenším zapotřebí, aby byl schopen doložit, že vůbec nějaké politické přesvědčení má, že je schopen je formulovat a prezentovat a stává se proto ve své domovské zemi vládním úřadům nebo jiným vlivným místům nepohodlným, je proto pronásledován a nebo lze takové pronásledování důvodně očekávat a to – byť spíše výjimečně – i v případě, že dosud své politické přesvědčení v domovské zemi neprojevil. Taková tvrzení by měl dokládat skutečnostmi co možná ověřitelnými. Podle názoru Nejvyššího správního soudu stěžovatel výše naznačené skutečnosti nedoložil. I když poukazoval na rozhovor s nadřízeným své manželky, nelze ze spisu zjistit, čeho se vlastně tento rozhovor týkal a jaké konkrétní názory v něm stěžovatel obhajoval. Rovněž jeho rozhovory s policisty vyzněly spíše tak, že byl varován před tím, aby se svých projevů vyvaroval, přičemž ani v těchto případech nelze z obsahu spisu zjistit, o jaké projevy mělo jít. Pokud jde o ekologickou katastrofu v Černobylu, poukazuje Nejvyšší správní soud na rozsudek NSS ve věci 5 Azs 38/2003, podle něhož ekologická katastrofa nepředstavuje důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že v době, kdy stěžovatel Bělorusko opouštěl, nebyl jeho život nebo svoboda bezprostředně ohroženy ve smyslu § 2 odst. 5 zákona o azylu a závěr správního orgánu a následně soudu o tom, že v posuzované věci nebyly dány důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu považuje za správný.

Jinak je tomu podle názoru Nejvyššího správního soudu v případě výroku o neudělení azylu podle § 14 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud považuje námitky stěžovatele uvedené v kasační stížnosti a jeho odkaz na rozsudky Krajského soudu v Hradci Králové ve věci 52 Az 46/2003 a Krajského soudu v Praze ve věci 47 Az 114/2003 za důvodné. Žalovaný v napadeném rozhodnutí ohledně tohoto typu azylu uvedl pouze to, že v případě žadatele po posouzení jeho osobní situace a poměrů v zemi jeho státní příslušnosti humanitární azyl ve smyslu § 14 výše uvedeného zákona neuděluje. Ačkoliv je nepochybné, že udělení azylu je na volné úvaze příslušného správního orgánu, musí být zřejmé, o co se jeho úvahy opíraly, z jakých podkladů při své úvaze vycházel a k jakým závěrům dospěl, aby bylo možno přezkoumat, zda daný správní orgán nevybočil z obecných mezí daných základními principy platného právního řádu či z hlediska procesních předpisů.

V posuzované věci Nejvyšší správní soud shledal porušení zásad týkajících se mezí volnosti správního uvážení, neboť z odůvodnění rozhodnutí není patrno, z jakých osobních poměrů žadatele žalovaný vycházel, není ani zřejmé, zda přihlížel k tomu, že o azyl v ČR žádá celá rodina žadatele, a není ani patrno, z jakých konkrétních skutečností týkajících se situace v Bělorusku žalovaný vycházel pro úvahu o tom, že žadateli tento typ azylu neudělí. Postup žalovaného správního orgánu proto nelze přezkoumat a nelze zaujmout názor ve smyslu § 78 odst. 1 s. ř. s. věty druhé, podle níž soud pro nezákonnost zruší napadené rozhodnutí i tehdy, zjistí-li, že správní orgán překročil zákonem stanovené meze správního uvážení, nebo je zneužil.

Pokud jde o výrok o tom, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu, je v napadeném rozhodnutí tento výrok odůvodněn poukazem na informaci MZV ČR, č. j. 114662/2000-LP. Podle názoru správního orgánu nelze z této informace dovodit v případě návratu neúspěšného azylanta postih, správní orgán dokonce uvádí, že tato zpráva zcela vylučuje jakýkoliv postih neúspěšného žadatele ze strany státních orgánů. Tento závěr správního orgánu však není zcela objektivní. Podle citované informace „Při návratu neúspěšného emigranta žádajícího o azyl nelze obecně očekávat postih, spíše se o něj nikdo nebude starat, nikdo mu nevyjde vstříc, a bude ponechán tvrdému osudu. Někdy ale naopak může dojít ke zneužití této skutečnosti současnou mocí ke své propagandě – v individuálním případě pro neúspěšného žadatele o azyl mohou být naopak vytvořeny preferenční podmínky. Normálně se asi po návratu dostane neúspěšnému žadateli o azyl obvyklé přijetí v závislosti na jeho chování, většinou ale bude mít psychický i materiální problém se znovu vrátit do místního prostředí – chudoby, problémy místního politického a právního prostředí. Azylanti často prodali byt a nemají kde bydlet a všichni samozřejmě narazí na nesmírné byrokratické překážky, počínaje problémem s přihlášením k trvalému pobytu a neschválnosti byrokratických úředníků – ale to není otázka postihu, ale místního systému a jeho možnosti zlovůle. S tím se setká neúspěšný žadatel o azyl stejně jako Bělorus, který u nás několik let pracoval, byl tam i s rodinou a doufal, že se nikdy nebude muset vrátit a najednou je zpět v běloruské realitě. Jejich návrat do společnosti bude složitý i v tom, že je společnost obecně bude přijímat zpět velmi těžko a s posměchem. Nedá se jednoznačně potvrdit, že neúspěšný žadatel o azyl, který se vrátí, bude mít výrazně jiné podmínky začlenění do společnosti než „arbeiter“ po svém návratu. V každém případě to ale bude mít velmi těžké. U význačných politických exponentů nebo u těch potencionálních žadatelů o azyl, kteří předem všude úmyslně rozhlašovali, že budou emigrovat z politických důvodů, je to pravděpodobné – ale to je zase často jejich spekulace a forma vydírání země, kam se rozhodli odejít“.

Rovněž podle informace č. j. 118198/2004-LP, která byla krajskému soudu zaslána v průběhu soudního řízení, „obecně platí, že orgány činné v trestním řízení a další relevantní instituce ze zákona nevedou žádné svazky na běloruské občany žádající v zahraničí o azyl. Výjimku tvoří pouze ti občané, kteří se v mateřské zemi dopustili kvalifikované trestné činnosti, za kterou jsou stíhání (včetně vyhýbání se vojenské služby apod.). Zdroje však nevylučují, že zpravodajské a výzvědné služby mohou neoficiálně sledovat zahraniční pohyby některých zajímavých osob. Žádost o azyl v zahraničí podle běloruských zákonů není trestným činem. Trestní řád BLR se ve své podstatě neodlišuje od standardních evropských norem. V případě, že se běloruský žadatel nedopustil před opuštěním BLR trestné činnosti, může se do země kdykoliv bezúhonně vrátit. Pouze ve zvlášť specifikovaných případech může po návratu azylanta do vlasti (nebo v jeho nepřítomnosti) dojít k odejmutí státního občanství. Mezi takové případy patří např. služba v armádách nebo policejních složkách zemí, které současný režim nepovažuje za spřátelené.

Z takových informací o zemi původu stěžovatele nelze zcela jednoznačně uzavřít, že v případě stěžovatele, který od počátku řízení poukazuje na to, že žádá o azyl z politických důvodů (byť tyto důvody nebyly způsobilé vzhledem k jejich rozsahu a charakteru vyvolat závěr o pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu) a zejména dále zdůrazňuje, že do roku 1985 pracoval jako příslušník kriminální policie a během služby přišel do styku s tajnými informacemi a vykonával vojenskou službu u vojska KGB, není právě tou osobou, která by byla pro režim „zajímavá“. Nelze tedy vyloučit, že po případném návratu do Běloruska bude ohrožen jeho život či svoboda.

Nejvyšší správní soud tedy se zřetelem ke shora uvedenému dospěl k závěru, že rozhodnutí ve vztahu k výroku podle § 91 zákona o azylu vychází ze skutkového stavu, který nemá zcela oporu ve spise [§ 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.] a z těchto důvodů je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Ve vztahu k výroku podle § 14 zákona o azylu, je rozhodnutí třeba považovat za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů. Krajský soud měl proto napadené rozhodnutí zrušit pro vady řízení ve smyslu § 76 s. ř. s. Neučinil-li tak, bylo řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 109 odst. 3 s. ř. s., § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Nejvyšší správní soud proto napadený rozsudek Krajského soudu v Praze zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušujícím rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Pokud jde o návrh na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, vycházel Nejvyšší správní soud z toho, že za situace, kdy byl napadený rozsudek zrušen, nebylo třeba o odkladném účinku kasační stížnosti rozhodovat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. srpna 2005

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu